

Het stelonderwijs op de basisschool - onderzoek en aanbevelingen

1 januari 1990

Auteurs: Amos van Gelderen, Henk Blok

Volume: 21

Nummer: 2

Pagina's: 42-52

Documenten

- [moer_jrg21_015.pdf](#)

lang bepleit niet in de laatste plaats in het congres van Amos van Gelderen en de verantwoordelijke samenleving welke teksten roept meer vragen op welke is Henk Blok meer toegespit op de lezer onlangs is in Utrecht het a-treffers benoemd tot hoogleraar hij wil zich ook als hoogleraar vooral bezig houden met de vraag hoe je functie het stelonderwijs op functionele ongecijferdheid kunt voorkomen door goede onderwijsstrategieën de inleiding van de basisschool onderzoek dit stukje zal hem wel aanspreken en treffer staat bekend als een van de mensen van het nieuwe en aanbevelingen rekenwiskundeonderwijs gebaseerd op de werkelijkheid van alle dag gericht op de herkenning van de werkelijkheid achter getallen hij is bovendien een man van de praktijk hij heeft zijn sporen verdiend op een universitair instituut bij de stichting Centrum Onderwijsonderzoek scoott dat zich louter en alleen bezighield met de laatste onlangs een onderzoek afgesloten waarin diverse ontwikkelingen van realistisch rekenwiskunde aspecten van het stelonderwijs op de basisschool nader onderwijs zijn bekeken er is informatie verzameld over de dagen waarom bestaat er voor functionele geletterde praktijk van het stelonderwijs door middel vanheid niet zo'n instituut wat nodig is is een observatie van lessen en interviews met leerkrachten in versitair instituut rijk gedoteerd dat zich alleen de groepen 7 en 8 van acht scholen de meest gebruikte maar heeft bezigt te houden met de ontwikkelde methoden voor het stelonderwijs in Nederland zijn lingen van realistisch en functioneel taalonderzoek geanalyseerd alsmede enkele methoden die als bijzonder zijn iets voor de sociale vernieuwing van het der bekend staan bovendien is getracht inzicht te krijgen wetenschappelijk onderwijs erkenning op het gebied in enkele belangrijke aspecten van de stelvaardig hoogste wetenschappelijk niveau van functionaliteit van leerlingen in de hoogste groepen van de basisschool taalonderwijs als richtsnoer wetenschappelijk school in dit artikel geven de uitvoerders van het praktijk onderzoek een korte samenvatting van de resultaten en voor het leren voorzien van functioneel taal

proberen zij hieruit en uit de resultaten van ander gebruik dat is wat we nodig hebben en onderzoek aanbevelingen af te leiden die leerkrachten de echte rekenmeesters wisten dat al meneer en methodenconstructeurs kunnen gebruiken voor de ritzen vernieuwing en verrijking van de didactiek voor het stelonderwijs literatuur inleiding schellekens taalonderwijs in de peiling in moer 1985 16 p 26 25 wat vind je van wat konijnen lekker vinden wesdorp h j b hoeksma voorstudie periodieke nou het is niet zo echt belangrijk peiling van het onderwijsniveau deel i lees en waarom niet schrikprestaties van zesde klassers amsterdam ze lusten meestal alles wel sco 1985 sco rapport 55 ze lusten alles wel dus het maakt niet zoveel uit wat je zeggeft nee goed dan hoe je konijnen als huisdieren moet behandelen ja die moet eigenlijk dat wel in waarom vind je dat een goed idee nou omdat sommige mensen dat wel verkeerd behandelen die behandelen ze verkeerd dus is het goed dat anne 42 moer 1990 2 meier iets over vertelt zodat ze ze beter gaan behandelen slechtso p minimaal niveau uitgevoerd delen wat is hierin de boodschap voor het stelonderwijs moet het roer radicaal omgegooid worden en moet de didactiek voor het stellen geheel dit protocolfragment is een weergave van een herzien worden op dat meer leerlingen schrijven interactie tussen een proefleider en een leerling prestaties van voldoende niveau leveren of bevestigde 8ste groep die uit een tiental ideeën die rust het een en ander op een misverstand en zijn door een meisje annemiek zijn bevestigde verwachtingen over het prestatievermogen ideeën kiest die geschikt zijn voor een stukje van veel leerlingen aan het eind van de basis over konijnen in de schoolkrant de leerling school veel te hoog geteld in het laatste geval functioneert hierbij als adviseur van annemiek kan van een radicale vernieuwing van het stellen geeft telkens aan waarom hij vindt dat de onderwijs geen grote effect verwacht worden paalde ideeën geschikt zijn voor zo'n stukje en in nederland is nog erg weinig onderzoek andere ideeën niet behalve afdiezen aan het verricht dat licht werpt op de bovengstaande niet bestaande meisje annemiek levert een der vraagstelling informatie over de stelvaardig gelijke taak ons ook inzicht op in de soortenheid van kinderen van verschillende leeftijden argumenten die kinderen van een bepaalde leeftijd is meestal alleen gebaseerd op schoolse stelop tijd gebruiken wanneer ze ideeën voor een tekst drachten zodat weinig bekend is over hun kiezen er zijn verschillende redenen waarom cognitieve activiteit bij het schrijven en in het dit soort inzicht in het denkproces van leerling bijzonder over de vaardigheden waarover zijgen van belang is voor het stelonderwijs we potentieel kunnen beschikken wanneer aan hun zullen dit hieronder toelichten ontwikkeling in het onderwijs meer aandacht in de eerste plaats is uit ander onderzoek bevestigde kunnen kinderen bij voorbeeld kend dat kinderen bij schoolse schrijfofdracht wanneer hen gevraagd wordt ideeën voor een ten nauwelijks blijk geven van planingsactiviteit tekst te kiezen rekening houden met de onderdelen vgl bereiter scardamalia 1987 ook is lange samenhang van die ideeën of zijn ze niet in verschillende onderzoekingen aangetoond geneigd deze samenhang als relevant criterium dat leerlingen van diverse leeftijden vrijwel niet te beschouwen en kiezen ze daarom ideeën al spontaan hun te kisten herzien faigley witte leen afzonderlijk zoals gezegd bij hun spontane 1981 nold 1981 national assessment of education schri-

ijfgedrag geven kinderen geen blijf van cational progress 1977 laat staan dat zij sponplanningsgedrag dat uitstijgt boven het afzontaan effectieve revisies in hun tekst aanbrenge der lijke idee dat hoeft echter niet te betekenen bereiter scardamalia 1987 het ligt voor de dat zij voor het belang van tekstcoherentie totaal hand om de afwezigheid van indicaties voor ongevoelig zijn het kan evengoed het gevolg planning en revisie bij kinderen in verband te zijn van het feit dat in veel schoolse schrijfbrengen met de vaak slecht gestructureerde drachten niet voldoen de expliciet wordt gestelprodukten die zij voortbrengen een vaak vraag om coherente tekst als het niet gevraagd gehoord e klacht over teksten van kinderen in wordt zal het wel niet nodig zijn zo kunnen veel basis en voortgezet onderwijs is dat zij moeileringen redeneren hetzelfde kan veronderlijkt te begrijpen zijn dat zinnen van de hak op steld worden ter verklaring van de afwezigheid de tak springen en dat de kinderen vaak onvol van revisieactiviteiten van kinderen het blote doende rekening houden met hun lezersp u feit dat zij niet spontaan hun eigen teksten revibliek uit peilingsonderzoek naar de schrijfsereen betekent nog niet dat zij niet kunnen leren vaardigheid van leerlingen werd door weldorpeffectieve revisies uit te voeren meer inzicht in de conclusie getrokken dat van ongeveer 9 procent de revisievaardigheid kan verkregen worden cent van de leerlingen de schrijfvaardigheid zo door kinderen met een taak te confronteren gering is dat ze in de meeste functionele schrijf waarin zij expliciet gevraagd worden te kst te situaties hupel oos zullen zijn en zichzelf niet verbeteren zullen kunnen redded 1985 pso van nog eens behalve naar de potentiële vaardigheden en 44 procent van de leerlingen geeft weldorp aan voor het stellen is er ook naar de precieze in dat hun prestaties van twijfelachtig niveau zijn houd van het stelonderwijs zelf nog erg weinig verschillende taken worden door deze leerlin systematisch onderzoek gedaan in nederland 1990 2 moer 43 de kennis die er is komt vooral uit landelijke verwijzen we naar het integrale onderzoekrap enquetes bos oostdam 1985 d amhuis de port van gel deren blok 1989 glopper wsdorp 1983 zwartse a te verschijnen die alleen een zeer globaal beeld van de praktijk van het stelonderwijs het stelonderwijs geven als we niet weten uit het eerste deelonderzoek vond plaats in acht wlike activiteiten het stelonderwijs eigenlijk basisscholen in zes van de scholen werd een van bestaat welke leers t of wordt aangeboden en de volgende taalmethoden voor het stelonderwe lke soorten oefeningen er worden gemaakt wijs gebruikt jouw taal mijn taal taal actief of door de leerlingen is het ook niet mogelijk aan taal totaal te zamen hebben deze methoden een te geven op welke punten het onderwijs aan gebruiksfrequentie van 68 op de nederlandse verbetering toe is basisscholen zwartse a te verschijnen een school gebruikte taal kabaal gebruiksfrekuensi n dit artikel zullen we een indruk geven van de tie 8 zie zwartse a te verschijnen en in een opzet en de resultaten van het onderzoek dat wij school werd les gegeven volgens de freinet hebben uitgevoerd om meer inzicht te krijgen in methode de laatste twee methoden zijn met de hierboven genoemde vragen naar de praktijk opzet in het onderzoek opgenomen om infor van het stelonderwijs en de potentiële vaardig matie te krijgen over de variaties die er zijn bij de heden voor het stellen waarover leerlingen beinvulling van het stelonderwijs de methode schikken op grond van dat onderzoek

willen taal kabaal onderscheidt zich doordat er veel we enkele aanbevelingen geven die bruikbaar aandacht wordt besteed aan structurering van zijn voor de le- spraktijk en voor de d aarvoor ge de lessen met expliciete leerdoelen voor stel bruikte methoden van educatieve uitgevers op vaardigheid het freinet onderwijs kenmerkt deze wijze hopen we duidel ijk te maken wat de zich doordat er zeer veel aandacht aan stel bijdrage kan zijn van het onderzoek naar ste l onderwijs wordt gegeven gebaseerd op de pe vaardigheid en stelonderwijs voor de onder da- gogie van freinet en vrijwel zonder gebruik wijs praktijk eerst zal het nodig zijn een korte van een taalmethode van een van de educatieve schets te geven van het onderzoek zelf en van uitgevers de b elangrijks te conclusies die o p grond van de in elke school zijn de leerkrachten voor de resultaten getrokken zijn groepen 7 en 8 ondervraagd over de inhoud van hun stelonderwijs en over de schrijfactiviteiten ko rte schets van het o nde rzo ek die ze door de leerlingen laten uitvoeren in een interview dat minstens twee uur duurde bo het onderzoek heeft zich in hoofdzaak beperkt vendien zijn met tussenpozen van ongeveer een tot het stelonderwijs in de twee hoogste groe maand drie tot vijf lessen van de leerkrachten pen van de ba- sisschool hiervoor waren vooral geobserveerd het ging hier om lessen die door praktische redenen het onderzoek moest ge de leerkrachten zelf als stellessen wer- den aan detailleerde en zo nauwkeurig mogelijke infor geweest en waarin leerstof voor het stellen matie opleveren over de praktijk van het stelon werd aangeboden en/of stelopdrachten werden derwijs en de stelvaardigheid van leerlingen gemaakt in alle gevallen bleek dat dergelijke een uitbreiding van het onderzoek over ver lessen minstens eenmaat per week op het les schill ende sectoren van het onderwi- js zou veel rooster stonden bij deze observaties is gebruik meer tijd en geld vereisen dan beschikbaar was gemaakt van een gedetailleerd schema waarin de keuze voor de hoogste groepen van de 26 verschillende soorten activiteiten in de stelles basisschool lag voor de hand omdat in het zijn weergegeven dit schema is ontwikkeld peilingsonderzoek zie boven vooral in die met behulp van een analyse van diverse obser groepen problemen met de stelvaardigheid zijn vatieschema s uit ander onderzoek applebee aangetoond hieronder zull en wij een korte lehr an- ten 1980 sunflower crawford schets geven van de drie delen waarin het onder 1985 en 1986 pettigrew shaw van nostrand zoek uiteenviel te weten de praktijk van het 1 98 i weterings aarnoutse 1986 en door stelonderwijs de analyse van taal- methoden en analyse van protocollen van gegeven stellessen de stelvaardigheden van leerlingen voor meer hoogeveen verkampen 1985 en z j de 26 gedetaill eerde informatie over het onderzoek gedetailleerde activiteiten vielen in zes verschil 44 moer 1990 2 lende hoofd groepen uiteen te weten i voor b ouw tekstgrammatica ofover procedures voo r bereid in g voor een ste lopdr acht waaron d er het schri- jven van tek st p lanning van de tek st leerstofaanbieding en taal oefeningen vallen organiseren van de tek st formuleren van zinne n z t u itvoering van de opdracht t z z revisie alles en herzien van de ree d s geprod uceerde te kst wat erop wijst dat de leerlingen in opdr acht van om t e bep alen of zij vold oet aan de geste ld e de leerkracht veranderingen aanb rengen in h un eisen tek st tv eva l uatie waari n commentaar op geproduceerde tek sten wordt gegeven v p u de steenaardigheden van leerlingen bl i k atie p resentatie voorlezen voor de klas er zijn vier taken on-

twikkeld die telkens op bewerken voor op name in het een of ander met een andere vaardigheid van de leerlingen een dium vi non instructie transitie activiteiten en beroep doen het gaat hierbij om vaardigheden die niet inhoudelijk met de stelles te maken die bij het onderzoek naar het schrijfprobleem de 26 activiteiten van het schema had ces vgl bereiter scardamalia 1987 hayes den betrekking op de interacties die de leerflower 1980 voor goede schrijvers van groot kracht aanging met leerlingen in zijn klas belang zijn alhoewel zij in de meeste schrijf ook werd gecodeerd of hij zij zich hierbij situaties niet afzonderlijk maar op een meer gericht op een leerling een groepje leerlingen of integreerde manier ingezet worden door deze de klas in haar geheel op deze wijze was het vaardigheden in aparte taken te onderzoeken mogelijk om na te gaan hoeveel tijd er in de les waarbij het gebruik van die vaardigheden explicies aan elk van de activiteiten besteed werd pliciet wordt aangenemoedigd zijn we in staat in en of het ging om in individuele groeps of klas zicht te krijgen in capaciteit en van leerlingensikale instructie die in de meeste schoolse schrijfpdrachten on gebruikt of onuitgesproken blijven het gaat de analyse van taalmethoden de vier om de volgende vier taken door educatieve uitgeverij gepubliceerde met een selectie maken uit tien ideeën die gebruikmethoden die door de hiervoor genoemde scholen kunnen worden voor een korte tekst met informatie b ruikt worden zijn geanalyseerd op de erinmatie over konijnen zie het protocolfragment voorkomende stelopdrachten de leerstof die uit de inleiding voor het stellen wordt aangeboden en de wijze 2 het or dene n van zes zinnen over de geschiedenis waaro p de leer gang stellen in het algemeen ge nis van de indie vaart en de ontdekking van realiseerd wordt over de freinet methode is amerika veel minder gedetailleerde informatie beschik 3 het formuleren van zinnen voor een te kstbaar dan over de vier uitgegeven methoden waarin een huis beschreven wordt ter herken zodat een directe vergelijking tussen de eerste ning voor een ander een globale ordening van en de laatstgenoemde on uitvoerbaar is wel is in de tekst is reeds gegeven de loop van het onderzoek veel duidelijk ge 4 het verbeteren van een door een ander geschre worden over de structuur van het stelonderwijs van tekst waarin een beschrijving wordt gegeven volgens de freinet methode maar daarvan van een kampeerboer derij waar zich een valt in kort bestek geen goed beeld te geven op schoolreisje heeft afgespeeld en waarin diverse enkele belangrijke verschillen met de andere soorten fouten verstoppt waren methode en zal bij de conclusies nader ingegaan de taken hadden met elkaar gemeen dat de worden leerlinge n te lken aangespoord werd en hard op voor de vier andere methoden geldt dat de te vertellen wat ze dachten en argumenten te kern van de leer gang stellen gevormd wordt geven voor hun keuzen de leerlingen hoefden door de stelopdrachten c oefeningen om niet over bijzondere kennis over de onderwer die reden is bij de analyse hieraan de meeste te pen voor de teksten te beschikken alle informatie aandacht gegeven de leerstof over het stellen is tie zat in het materiaal voor de taken 3 en 4 sterk gekoppeld aan de opdrachten aangezien was bovendien zorg besteed aan het geven van de opdrachten de functie hebben de leerlingen duidelijke beschrijvingen van het doel van de taken toe passen wat in de leerstof is aangeboden schrijver en het beoogde p u blik in de

drie den onder leerstof voor het stellen verstaan we taken vervulde de leerling telkens de rol van bijvoorbeeld kennis over de spelling zins adviseur voor een andere fictieve leerling 1990 2 moer 45 waardoor het praten over de schrijfactiviteiten de door ons geïnterviewde leerkrachten ook als werd vergemakkelijk t problematisch kensc hetsten het hoeft dan ook de vier taken zijn bij 32 leerlingen uit de acht niet te verbazen dat uit de observaties van de scholen afgenomen uit elke school de de en vier stellingen blijkt dat de praktijk in de onderzochte leerlingen meentwee uit de de en twee uit de te groe p en zeer divers is de diversiteit is zo 8ste groep waarbij uit elke groep een goede en groot dat rapporteren van gemiddelde tijds een zwakke steller op aanwijzing van de leraar bestedingsgegevens voor alle geobserveerde vertegenwoordigd waren lessen niet zinvol is het gemiddelde is hier wat in feite niet voorkomt belangrijkste conclusies van het onderzoek de tijd besteed aan voorbereiding in de acht scholen loopt uit een van 12 tot 58 aan uit de praktijk in de eerste plaats kan geconvoering van de opdracht wordt 6 tot 67 van clueerd worden dat alle geïnterviewde leerde totale tijd voor stel onderwijs besteed ook krachten zich in sterke mate laten leiden door de inhoud van de activiteiten die bij voorbereidmethode bij de invulling van het stelonderwijs ding worden gerekend wisselt sterk van school dit bleek zowel uit de interviews als uit de ob tot school sommige leraren geven hierbij servaties van de lessen voor de vier gepubli vooral leerstof en taal oefeningen waarbij het ceerde taalmethoden betekent dit dat de daarin verband met de eropvolgende stelopdracht niet gegeven stelopdrachten vaak letterlijk gebuikt sterk is anderen leggen vooral nadruk op het worden alhoewel ze soms aangepast worden bedenken van tekstinhoud en het verduidelij aan specifieke wensen van de klas of de leerken van de stel opdracht gemiddelde vragen kracht bij de reinet school werd vrij strikt de activiteiten bij voorbereiding en uitvoering handgehouden aan een vooraf bestaand lessen verreweg de meeste tijd twee scholen wijken schema waarin wekelijks twee besprekingen duidelijk van dit patroon af in de klas met taal van vrije teksten tekstenkring en tekstbesprekabaal werd de meeste tijd besteed aan evaluatie k ing voorkomen twee lessen waarin teksten 32 waarbij de nadruk vooral lag op het geschreven worden bij wereldoriëntatie en anven van uitgebreid commentaar op nog niet d ere studies overigens hebben de leerlingen voltooiden producten van de leerlingen in een wekelijks nog zo n 75 minuten de tijd om onbeklassikale bespreking bij de klas die volgens de geleid aan hun teksten te werken vrije teksten reinet methode werkte werd in het begeleide en opdrachtkaarten de totale tijd die wekelijks deel van het stelonderwijs het meest tijd beo p deze school aan het stellen besteed werd was steed aan publicatie presentatie 29 waarbij zo doende ruim vijf uur op de zeven andere leerlingen hun teksten aan elkaar voorlezen en scholen werd zelden meer dan een lesuur per elkaars teksten becommentarieerden de enige week aan het stellen besteed duidelijke overeenkomst in tijdsbesteding tus de geconstateerde methodevolgzaamheid van de acht scholen is dat er zeer weinig l estijd de leerkrachten betekent echter niet dat men wordt besteed aan revisie de weinige revisie slechts de methoden hoeft te bestuderen om te activiteit die we hebben geobserveerd had bijna weten hoe de praktijk van het stelonderwijs er altijd betrekking op

het niveau van spelling en uitziet de meeste leerkrachten zullen beamen interpunctie op inhoudelijke aspecten van de dat de pr aktijk veel ingewikkelder is dan in een teksten werd door enkele leerkrachten welis taalmethode kan worden uiteengezet zoals ook waar commentaar geleverd maar dit leidde bij hieronder zal blijken laten d e meeste taalme na nooit tot de opdracht om op grond daarvan thoden veel in het vage wat betreft de wijze van verbeteringen aan te brengen aanbieding van l eerstof de organisatie van de een ander soort activiteit die in de reguliere leer stof de p recieze leerdoelen de organisatie steller erg weinig voo rkomt is het maken van van het werken aa n de stelop dracht in de klas en p lannen voor een te schrijven tekst het maken de gewenste wijze van bespreking en beoord e van een outline form u leren van stellingen se ling van de teksten die leerlingen mak en leer lecteren van ideeën of het re flecteren op doel krachten die een taal methode volgen zullen op of lezerspubliek alleen de gebruiker van taal deze punten toch vaak h un eigen o plossingen kabaal blijkt hier systematisch aan d acht aan te moeten zoeken een punt dat verscheidene van besteden anderen geb ruiken pl anningsactivi 46 moer 1990 2 t eilen alleen bij het schrijven van tek sten bij freinet school onderscheid t zi ch van de an dere wer eldorientatie of biologie e d scholen behalve d oor de nadruk o p h et onb ege de werkwijze in de s tellessen was h oofdzake leide vrije sc hrijven ook door de nad ruk o p het lijk klassikaal bij voorbereiding 90 eva schr ijve n van zakelijk e tek s t en b ij wer e ld orien l uat ie 63 en publika tie presentatie 98 tatie en s t udies dat juist wel inte n sief bege lei d of indivi dueel b ij uitvoering 6s werk en wordt door de l eer k racht i n groepjes kwam slechts zelden voor totaal bijn a 5 van de geobserveerde l es tijd de taal methoden d e bela ngrijk ste co n d e soorten leerstof die vaak in verban d met clusies die getrok ken zijn ove r de steldid ac h et stelonderwijs aangeb oden worden ver tische in houd van de vier taalmethoden komen sch illen van school tot school tamelij k veel op h et volgende neer overeenstemming is er over h et belang van lee r de leergang stellen in de me t hoden taal totaal stof o p het gebied van interpunctie sp elling en jouw taal mijn taal en taal actief is wei nig ge tekstor organisatie meestal een globaal tekstsche structureerd d it geldt in sterke m ate voor d e ma van in leiding kern en s lot d it zijn ook de twee eers tgenoemde metho d en en i n geringere soorten leerstof waar mee l eerlingen geduren de mate voor taal actief er word t geen l ongitu een stelles relatief vaak geconfronterd wor d inale op bouw in de l eerstof voor het stellen de n de frequentie va n aanbieding van andere aangeb oden en er wo rdt weinig systeem aan soorten leerstof voor het stellen bij voor b eel d geb racht in de soorten stellessen c q stelopenmerken van d e communicatieve situatie de drachten het ontbreekt meestal aan concrete media waarin teksten versp r eid worden strate l esdoelstellingen bij afzond erlijke o pdrachten gieen voor het sc hrijven tek stsoorten idioom waardoor de indruk wordt gewekt dat het er manieren om zin nen te combineren traditio niet zoveel toe doet wat in el ke stelop dracht nele grammatica taa lgeb ruiksconventies loopt moet worden gedaan of d at het altijd h etzelfd e nogal uiteen dit blij kt vooral uit de antwoord is o p deze aspecten stee kt de met hod e taal den die leerkrachten gaven op een vraag waarin kabaal guns tig af tegen de an d ere method e n er o p een lijst met leerstofsoorten moest word en is sprake van een

zorgvuldige observatie van de aanbegeven welke zij vaak en welk zij niet in leer- gang vanaf groep 4 van de basisschoolverband met hun stelsel erwijs brachten waarbij zowel de leerstof voor het stellen als de soorten stelsel rachten die de leerkrachten stelsel rachten op systematische wijze gegeven zijn op diverse wijzen geclassificeerd worden worden onderscheiden gemaakt over de meest voorkomen de soorten opdrachten vier fasen in het schrijfp proces het bepalen schrijven over een gegeven onderwerp bestaat van doelen en vorm verzamelen en bewerken van vrij grote overeenstemming als we afzien van materiaal tekst schrijven en tekst afwerken die de freinet school waar een grote voorkom voor in de stelsel opdrachten ook systematisch aandacht vrije teksten bestaat en klassikale stelsel opdrachten krijgen tekstdoelen worden onderscheiden in ten slechts bij hoge uitzondering voorkomen drie soorten informeren overtuigen en divers verdere blijven bij vrijwel alle leerkrachten stelsel teren en er worden verschillen de tekstvormen opdrachten geen indicaties over het beoogde gebruikt die in de opdrachten verwerkt zijn publiek te bevatten en wordt in grote meerder in alle vier de methoden ontbreekt het vaakheid om verhandelende en soms om informatieve aan extra aanwijzingen voor de leerleer of voor tekstsoorten gevraagd in vrijwel alle gevallen de leerling bij de stelsel opdracht waar door leer gaat het om stelsel opdrachten waarin alle fasen lingen meestal te kisten moeten produceren in van het schrijfp proces doerlopen moeten worden zeer onrealistische situatie zonder specifieke bedenken van inhoud organiseren en se doel of publiek zonder specifieke informatie lederen formuleren herzien en verbeteren over het onderwerp kortom zonder communicatie alleen bij de klas met taal kabaal wordt bij catieve situatie veel van de zogenaamde stelsel afzonderlijke fasen uitvoerig stil gestaan dit drachten in jouw taal mijn taal en taal actief zijn heeft tot gevolg dat stelsel opdracht en meestal over eigen lijke meer stijl en zinsbouw oefeningen verscillende lessen uitgesmeerd zijn terwijl dan opdrachten om een tekst te produceren in de andere klassen de meerderheid van de bovendien wordt in de methoden taal totaal en stelsel opdrachten in een les wordt afgerond de jouw taal mijn taal niet of nauwelijks leerstof 1990 2 moer 47 aangeboden bij de stelsel opdrachten alleen bij jaar al in staat zijn om planningsactiviteiten te taal actief en taal kabaal wordt leerstof op een ondernemen die in zekere zin geabstraheerd regelmatige basis aangeboden alleen bij taal zijn van het schrijven van de tekst zelf de kabaal is deze leerstof op een min of meer even meeste leerlingen echter kozen ideeën vooral wichtige wijze gespreid over verscillende rele afzonderlijk dwz zonder rekening te houden vante gebieden met hun onderlinge samenhang de methoden geven in het algemeen weinig ook bij het ordenen van zes zinnen tot een steun wat betreft de wijze van beoordeling van acceptabele tekst blijkt dat sommige leerlingen de teksten van de leerlingen bij taal totaal wor tot betere prestaties in staat zijn dan men zou denken in het geheel geen aanwijzingen voor verwachten een derde van de leerlingen slaag evaluatie gegeven taal actief en taal kabaal de erin de zes zinnen in een opeenvolging te onderscheiden zich door dat ze observatiepunten leggen zonder dat er onbegrijpelijke of onzinnen aangeven die gekoppeld zijn aan specifieke nige informatie ontstond moeilijker echter lesdoelstelling is het voor de leerlingen om de ordening te baseren op zinvolle argu-

menten die te maken heb de stel vaardigheden de analyse van de ben met de gevolgen van een ordening voor de vaardigheden van de leerlingen bij het uitvoeren betekenis van de tekst in zijn geheel ze gaan op van de vier taken gaf duidelijke indicaties dat een intuïtieve wijze te werk bij het bepalen van sommige kinderen aan het eind van de basis een opeenvolging gevraagd naar hun overwe school een zeker inzicht hebben en in de moeilijke gingen geven ze vaak oppervlakkige argumenten die zich voordoen bij het produceren van ten zoals dat klinkt goed die komt daarna of tekst deze kinderen blijken in ieder geval over te geven alleen een parafraze van de inhoud van meer inzicht in tekst produceert te beschikken een zin daar staat niettemin blijken enke dan men zou op maken uit hun gedrag bij het len goed in staat om expliciete en zinvolle argumenten formuleren van zinnen in een gewone stellingen te geven voor een bepaalde ordening dracht verscheidene keren hebben we al opge waarbij ze rekening houden met de grote lijn merkt dat spontaan geproduceerde teksten van van de tekst het zal duidelijk zijn dat een der leerlingen ter vervulling van een stelling dracht gelijk expliciet inzicht van groot belang is want nog weinig zeggen over wat deze leerlingen naar leerlingen greep moeten krijgen op de op zouden kunnen presteren wanneer de opdracht eenvolging van zinnen bij het produceren van condities meer concreet zijn vastgelegd de vol hun eigen tekst dit is vooral belangrijk want goede resultaten van de vier taken laten dan ook naar leerlingen hun teksten herzien waarbij ze zien waartoe kinderen in staat zijn wanneer zij de beschikking moeten hebben over criteria om meer expliciet gevraagd worden en hun aandacht de begrijpelijkheid en adequaatheid van de op een bepaalde soort moeilijkheden van tekst eenvolging van zinnen te evalueren productie te richten tevens zal duidelijk worden het formuleren van zinnen voor een tekst den dat een inzicht waarover leerlingen bij de waarvoor reeds een globale ordening gegeven ene taak wel blijken te beschikken bij een aan is is een taak die leerlingen in de leeftijd van deze taak uit het gezicht verdwenen is simpel zo tot 12 jaar vrij routinematig afdoen de wijze weg omdat bij die andere taak gevraagd is op waarop zij dat doen is te karakteriseren als de iets anders te letten hieronder geven we een wat nu strategie kenmerken van deze strategie samenvatting van de conclusies per taak die zijn het blijkt dat sommige leerlingen met name tekst wordt in geïsoleerde stukjes meestal in de de goede stellers uit onze steekproef in staat vorm van zinnen bedacht en geformuleerd zijn rekening te houden met de globale samen elk volgend stukje wordt begonnen door een hang van ideeën wanneer ze ideeën selecteren nieuwe formuleringsoopdracht die het kind voor een te schrijven stukje ze kiezen dan zichzelf stelt wat nu voor ideeën met als argument dat deze beter bij de formulering van elk volgend stukje bij elkaar passen dan andere en ze verwerpen wordt wel rekening gehouden met de relatie tot ideeën met het argument dat zij niet goed pas het hoofdonderwerp waarover het kind schrijft sen bij ideeën die ze al gekozen hebben hieruit maar niet met wat in het vorige stukje geschreven lijkt dat kinderen in de leeftijd van zo tot 12 ven is 48 moer 1990 2 er vindt geen planning van de globale tekst van de macro fouten uit de weg geruimd te inhoud plaats en er wordt ook erg weinig tekst zijn de kinderen beperkten zich niet tot het herzien herzieningen hebben alleen betrekking aanbrengen van kleinschalige verande-

ri ngen op h et micro niveau van de te k st interpunctie maar zij combineerde n zinnen veranderd en de woordkeus maar niet o p het macro niveau structuur van zinnen en verplaatsten tekst d elen het bl eek dat er nauwelijks versch il was tus in hun geheel b ovendien voegde n ze allerl ei sen de goede en zwakke stellers in het gebruik informatie toe aan de tekst die volgens hen in van een dergel ij ke strategie zij vatten allemaal l de oorspron k el ij ke versie ontbrak in het alge de formuleertaak op als begin bij het begin en meen bleken de goede stellers beduidend effec ga door tot je b ij h et eind bent en dan ben je tiever als reviseurs d a n de zwa kke stellers klaar de formul eertaak is qu a opzet namelijk vooral waar het ging om het opsporen en ve r om een vereenvoudiging en concretisering van wijderen van meso en macro fouten men het stelproces te realisere n kennel ijk de minst moet bedenken dat de leerlinge n deze vaardig geslaag de van de vier b ij nadere beschouwing heid demon st reerden in een bijzondere situatie blijkt dat in deze taak nog zoveel moei lijkhed en uit ander onderzoek is bekend dat leerlingen door d e leer l ingen tegel ijkertijd overwonnen die hu n eigen teksten moeten reviseren heel wat moeten worden selectie van relevante inhouds minder effectief en rigou reus te werk gaan vgl elementen lexicale stilistische en syntactisc he national assessment of educational p rogress keuzen bij de zins b ouw alsmede het contro l e 1977 scard amalia bereiter 1983 ren van d e relaties tussen op eenvolgende zi n op grond van de analyses van de vier taken nen dat hij eigenlijk weinig afwijk t van gewo kunnen we concluderen dat het ont wikk elen ne stelopdracht en h et gedrag van de lee rlingen van global e plannings en revisieactiviteiten bij deze taak is dus goed vergelijk baar met wat b i nnen het bereik van in ieder geval een dee l leerlingen doen b ij de meeste opdrachte n in het van de leerlingen in de twee hoogste groep en stel ond erwij s ook al worden daarin doel en van h et b asisonderwijs ligt minder zekerheid lezerspubliek minder duidelijk gedefinieerd k unnen we bied en voor een and er deel van de b ij de laatste ex p erimentele taak bl eek dat de leerlingen met name de zwakke stellers die leerlingen heel goed in staat zijn p roblemen in meestal minder b lij k gaven van in zicht in de een tekst op te sporen en verbeteringen aan te specifie ke moeilij k heden die zich voordoen bij brengen wanneer zij expliciet gevraagd worden inhou dsselectie of verbetering van fouten bo dit te doen het ging om een tekst die volgens ven het zinsniveau misschien zouden d eze l eer de voorstelling door de proefleider door een lin gen juist het m eest k unnen profiteren van ex ander kind als k l a dtekst was gemaa kt er zaten pl iciet stelonderwijs waarin met behul p van zo 8 fouten in op het micro niveau binnen een concreet mogelijke en duidelijk gedefinieerde zin z z op het meso niveau tussen twee zinnen o pdrac hten inzicht wordt gegeven in dergelij ke en 7 op het macro niveau de globale structuur p rocessen van de tekst de k inderen gaven van e lk deel van de tekst aan of het er volgens hen mee door aanbevelingen voor de praktijk kon i ndien dit niet het geval was gaven zij aan wat het probleem volgens hen was en probeer de hier b oven weergegeven conclusies van ons den ze het te verhelpen de eval uaties d ie d e onde rzoek zijn samen te vatten in twee hoofd kinderen gaven van tekstdelen maakten dui d e p unten i n de eerste pl aats is er goed e grond om lij k dat zij in gemiddeld 66 van de gevallen aan te nemen dat de ontwikkel ing van vaardig een fout ontdekten dan wel een tekstdee l

goedheid en in het stellen in de tweede hoogste groep en keurden waarin geen fouten zaten van de basisschool meer kan worden bevorderd diagnoses van de problemen die ze signaleerden door aandacht te besteden aan andere aspecten die waren adequaat en bovendien blijkt dat zij dan gebruikelijk in het stelonderwijs deze in de meerderheid van de gevallen waarin zij conclusie is in overeenstemming met andere onderzoekers op een probleem ontdekten 59 het probleem onderzoeken naar de beïnvloedbaarheid van stellook effectief uit de weg wisten te ruimen na vaardigheid in diverse leeftijden vgl bereiter revisie bleek gemiddeld ongeveer 50 van de mesofouten en 30 in de tweede plaats laten de resultaten zien dat 1990 2 meer 49 er in het algemeen van een leergang stellen voor een voor zo'n leergang wie niet wil wachten op de basisschool geen sprake is dit geldt voor de de vernieuwing van de bestaande methode kan meest gebruikte taalmethoden in Nederland de aanbevelingen gebruiken om alvast aanpas maar het geldt waarschijnlijk ook gezien de moeite te realiseren de aanbevelingen zijn algemene methodevolgzaamheid van de leer vooral bedoeld om tegemoet te komen aan de krachten in dit onderzoek voor de praktijk geconstateerde tekorten in de drie meestgevoerde stelonderwijs in de meeste basisscholen bruikte taalmethoden uit dit onderzoek som andere studies van het stelonderwijs in binnengeaanbevelingen zullen daarom minder van binnen en buitenland wijzen ook in deze richting toepassing zijn voor gebruikers van de methode vgl Hoogeveen verkampen 1985 Applebee taal kabaal of voor Freinet scholen voor de 1982 Damhuis de Gloppe Westdorp 1983 leerkrachten die het betreft zal het echter een Lentz Sturm van Tuijl 1986 Sunflower geringe moeite zijn uit de aanbevelingen die Crawford 1986 onder een leergang verstaan aspecten te halen die in hun eigen lespraktijk we dat er een duidelijk afgebakend leerstofdoel nog onvoldoende gerealiseerd zijn mijn is een inschatting van de beheersing van in de volgende drie punten leggen we de na dit domein van leerlingen die aan de leergang druk op aspecten van de steldidactiek die in het begin en een longitudinaal geplande stappen voorgaan de ook al uitgebreid aan de orde zijn gewijze aanbieder van nieuwe leerstof die gesteld namelijk de geringe aandacht voor richt is op een steeds verder gaande beheersing concrete en goed gedefinieerde opdrachtcondities van het domein een dergelijke leergang is dus de aspecten van teksten waarop bij beoordeling de altijd opgebouwd uit expliciete leerstappen en nadruk moet worden gelegd en het gebrek aan toetsingsmomenten waarmee wordt gecontroleerd aandacht voor meer expliciete leerstof overleerd hoe de beheersing is gevorderd van de schrijfstrategieën methoden voor stelonderwijs die in dit onderzoek meer aandacht aan de realiteitswaarde zoeken zijn betrokken blijkt taal kabaal een dergelijke van stelopdrachten het is onvolledig om de leergang het dichtst te benaderen de leerlingen te vragen over een onderwerp te deze methoden blijken veel meer uit te gaan van schrijven het gevolg van zo'n open opdracht het principe dat leerlingen op eigen houtje al is dat leerlingen een eenzijdige schrijfstrategie doende ontdekken hoe het stellen in zijn werk ontwikkelen die in dergelijke op een schoolse gaat wellicht gaat dit op voor intelligentere situaties zeer adequaat kan zijn zoals de zogeleerlingen maar voor minder begaafde leerlingen naam de wat nu strategie

maar die in realiteit is dit waarschijnlijk geen gelukkige strategische situaties waarin altijd meer beperkingen deze groep ontdekt waarschijnlijk niet gesteld worden onhoudbaar is voor elke zelfstandig dat het schrijfsproces zich flexibel opdracht dient te worden overwogen of hij niet moet aanpassen aan de verschillende eisen van aan realiteitswaarde en aan leerinhoud want schrijfsituaties het specifieke doel en de bedoeling door de omschrijving van een specifiek doel een goede lezers van een tekst wanneer in het onderwijs publiek en/of een beschrijving van de context derwijs vrijwel uitsluitend gevraagd wordt om communicatieve context waarin de schrijftaak is om teksten zonder specificatie van doel en publiek situeerd leren schrijven is niet alleen leren evenmin is er reden om te geloven dat minder grammaticale zinnen te formuleren het is ook goede stellen zelfstandig effectievere proce en zelfs in hoge mate het leren aanpassen van de regels voor tekstproductie ontwikkelen terwijl de formuleringen aan de beperkingen die in elke in het stel onderwijs nauwelijks aandacht wordt bijzondere situatie waaraan het schrijven zijn gegeven aan de moeilijkheden die zich kunnen voordoen voor alle duidelijkheid we voordoen bij het maken van plannen of het verstaan hier onder realistische schrijfsopdrachten beteren van zelf geproduceerde tekst op inhoud ten niet alleen opdrachten die voor de kinderen delijke aspecten zelf echt zijn dus een directe communicatie het ontbreken van een leergang voor het specifieke functie vervullen maar ook opdrachten onderwijs in de meest gebruikte methoden die simulaties van situaties geven die door de voor het basisonderwijs vormt de belangrijkste kinderen als realistisch ervaren worden achtergrond voor de volgende aanbevelingen leg bij de beoordeling van teksten vooral na zijn gericht op het bereiken van bouwste druk op de mate waar in de leerlingen rekening 50 moet 1990 2 hebben gehouden met de reële of gesimuleerde dan nu in veel school en het geval is opdrachten de beperkingen die in de opdracht zijn gegeven zouden over meerdere lessen uitgesmeerd is het waarschijnlijk dat de leerling zijn doel moeten worden waarbij in elk lesuur aan een reikt zo niet hoe zou hij zijn kansen vergroten bijzondere fase aandacht kan worden gegeven ten zo ja wat is er in de tekst dat dit bewerk niet alleen plan ningsactiviteiten zoals hier stelt en welke aspecten in de tekst doen daar boven gedemonstreerd maar ook tussentijdse afbreuk aan had de leerling zijn doel op een evaluatie van reeds geproduceerde delen van eenvoudiger manier kunnen bereiken et cetera een teksten aandachtspunten bij de herziening dit betekent niet dat aspecten als spelling zins van teksten kunnen op deze wijze evenwichtig bouw interpunctie en dergelijke bij de beoordeel komen meer nadruk op de strategische deling van stellingen producten geheel moeten ver afgewogen bij het schrijven ten slotte betekent dwijnen het zal altijd belangrijk blijven dat ook meer uitwisseling tussen leerlingen even leerlingen bij het schrijven ook aandacht geven tuel in groepjes over de moeilijkheden die ze aan correctheid het belang van deze meer bij het schrijven ontmoeten in de klas zal praktische aspecten verschuift echter wel naar ten over schrijft een meer alle daagse bezig het tweede plan bij voorbeeld wanneer een inheid moeten worden waardoor de leerlingen houdelijk gecorrigeerde eerste versie in het net zich ook een begrip en kadere eigen maken geschreven moet worden op deze wijze maakt waarmee over geschreven woorden en zinnen

men voor de leerlingen ook duidelijk dat bij het geargumenteerde kan worden re-
viseren van tekst de inhoudelijke kwaliteiten voorgaan alleen een inhoudelijk ac-
ceptabele tekst is het waard om op correctheid geanalyseer te worden centraal in de
leerstof voor het stelonderwijs. Dit onderzoek is uitgevoerd met een subsidie
moet de strategische kennis over schrijfp processen van het instituut voor
onderzoek van het onstaan het is onvoldoende om kinderen te helpen
derwijs te den haag. SVO nr 8000. Bij het vinden van inhoud voor hun tekst met
behuilp van klassikale brainstorm. Wordt Applebee, A. N. Writing and learning in
school. Spinnen en andere stimuleringsactiviteiten. Het settings in M. Nystrand. Ed. at
writers probeer waar de leerlingen bij zullen ke. Stof. Vin. Know the language process
and structure of writing. Ding mee blijven zitten is dat deze technieken ten discou-
renew york academic press 1982. Geen organisatie principe aanreiken hoe moet ap-
plebee, A. N. F. Lehr. A. Anten. A study of ten ze uit de vele ideeën die hun brein bestor
writing in the secondary school 1980. Final report. Men die ideeën kiezen die
geschikt zijn voor een. N. I. G. 79. 0. 1. 7. E. R. I. C. document no. E. D. 197347. Sp-
ecifieke opdracht en als ze enkel e ideeën bereiter. C. M. Scardamalia. The psychology of hebben
gekozen op welke wijze kunnen ze die. Written. Composition. Hillsdale. N. J. Lawrence
in een tekst verwerken hoe controleren ze of. Erlbaum 1987. Een bepaald plan voor
een tekst we l uitvoe rbaar. Bos. D. J. R. J. Oostdam. Voorstudie. Periodieke is en hoe
merken ze al formulerend dat ze van peiling van het onderwijsniveau deel 3 het on-
der hun plan afwijken wat zijn de consequenties wijsaanbod nederlands in de
zesde klas. Amster als ze van hun plan afwijken zo zijn er nog vele. Dam. S. C. O. 1985
S. C. O. rapport 67. And ere strategische vragen waar mee kinderen al. Damhuis. R. K. De
glopper. H. Westdorp. Het schrijvend en denkend geconfronteer d kunnen opstelonder-
wijs stelvaardigheid in het voortgezet on worden het stelonderwijs. K. An. Uiteraard
niet elk derwijs theorie en praktijk. Amsterdam. SCO 1983. Kind bij al deze vragen di-
recte hulp bieden. Het S. C. O. rapport aa geeft we l een ka d er waarin de leerlingen
zich. Faigley. L. S. Witte. Analyzing revision in deze vragen op een meer bewust niveau
eigen college composition and communication 1981. 32. maken doo r va ker stil te
staan bij dergelijke. P. 400. 414. Strategische afwegingen in verschillende fase. Ti
gelder. A. Van. H. Blok. Het stelonderwijs in de van d e schrijfpodr ac ht een en an-
der. B. Ete kent hoogstegroepen van het basisonderwijs. Amsterdam. Uiteraard dat er
veel vak er wordt afgeweken van. S. C. O. 1989. S. C. O. rapport de ste lopdracht die in
een lesuur afgeron d wor d t. Hayes. J. R. L. S. Flower. Identifying the or 1990. 2. Moer i
ganisation of writing processes in l. W. Gregg. Frederice van faasse. N. E. R. Steinberg
eds. Cognitive procesces in writing. Hillsdale. N. J. Lawrence. Erlbaum 1980. Theun
meestringa. Hoogeveen. M. M. Verkampen. De regen boogschool. Een case study naar
de ontwikke ling van een schrijfdidactiek. Nijmegen. Kun z taal drukken en hoo-
geveen. M. M. Verkampen. Schrijfonder wijs in praktijk. Doctoraalscriptie. Kun en on-
derwijs in eigen taal. Schede. S. L. O. 1985. Lenz. L. J. Sturm. H. Van. Tuijl. Schrijfonderwijs
en cultuur onder het mes. Enschede. Slo 1986. National assessment of educational
progress. Write rewrite an assessment of revision skilis se lected results from the
second national assessment of wri ting u s government printing office 1977. Het pol-
itieke draagvlak voor onderwijs in eigen taal en e. Ric. Document no. E. D. 196043. Cul-
tuur wordt brede r onlangs stelde wallage. Staatsse nold. E. W. Revising in. C. H. Fred-

eriksen cretaris van onderwijs en wetenschappen zich achtentwintig jaar lang bezig heeft gehouden met de ontwikkeling van de leerplanning van de basisschool. In 1981 heeft hij een beleidsnotitie over onderwijs in eigen taal en teaching of written communication v01 2 van zijn voorganger mevrouw Ginjaar Maas op de be Hillsdale N.J. Lawrence Erlbaum 1981. Deze notitie is ook door minderhedenorganisaties zoals Pettigrew, J.R. & Shaw, A.D. van Nostrand het NCB en vakorganisaties als de ABOP positief collaboratieve analysis of writing instruction geïllustreerd. In deze notitie wordt alleen een kader gegeven in research in the teaching of english 1981, i 54, schetst en niet ingegaan op praktische vragen hoe ziet p 329-341 dat onderwijs er uit en hoe kan bevorderd worden dat Scardamalia, M.C. bereidert the development het bijdraagt aan de tweetalige ontwikkeling van of evaluative diagnostic and remedial capabilities allochtone leerlingen in dit artikel bespreken fredeities in children's composing in M. Martlew Rice van de taaldrukwerkplaats in Amsterdam the psychology of written language chices sterdam en theun meestringa van het instituut voor ter John Wiley Sons 1983 leerplanontwikkeling slo in Enschede het belang Scardamalia, M.C. bereidert research on van taaldrukken voor het onderwijs in eigen taal en written composition in M.C. Wittrock ed. Cultuur third handbonk of research on teaching New York Macmillan 1986 Sunflower C.L.W. Crawford how frequently inleiding are elementary students writing 1985 eric document no e v2 7289 5 leerlingen die thuis een andere taal geleerd Sunflower C.L.W. Crawford l.w. what instruct hebben dan Nederlands leren naast hun eerste tional support do elementary students receive for taal Nederlands gebruiken buiten en binnen writing 1986 e a i c document no e n27396 2 de school taalonderwijs op school heeft als weldorp h goed onderwijs wat is dat voorstudie doel de kinderen vaardiger te maken in het ge periodieke peiling van het onderwijsniveau den bruiken van taal dit geldt voor onderwijs in Haag SVO 1985 Nederlands maar ook voor OSRC Fries en an weterings a c e m aarnoutse c a j de dere talen daarvoor moeten de leerlingen ook praktijk van het onderwijs in begrijpend lezen iets over de taal leren om die goed te kunnen in pedagogische studien t986 1 63 p 3 8 7 400 gebruiken dit valt onder taalbeschouwing en zwarts m red balans van het taalonderwijs aan het grammatica en is maar een deel van het taal einde van de basisschool arnhem cito te verschij onderwijs nen taalonderwijs bestaat daarnaast voor een belangrijk deel uit woordenschatverwerving je moet de woorden eerst geleerd hebben wil je ze kunnen gebruiken of je moet je behelpe d 52 mo e r 1990 2